

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Vasara su sena knyga

Kaip galima leisti šaltus ir lietingus vasaros vakarus? Man atrodo, kad geriausia – prie liepsnojančio židinio, su knyga. Dera ir kiti dalykai, tokie, kaip karšto vyno taurė su cinamonu ir gvazdikėliais ar kvapnios žolelių arbatos puodelis, pagaliau gal ir tamsiojo alaus bokalas. Juk dėl skonio nesiginčijama.

Viena aišku – reikia knygų. O kokios?

Siūlyčiau seną, kurios puslapiai pageltę, prikaišioti džiovintų lapų ar parašėse pribraukti tušinuku ar pieštuku. Tokios knygos man pačios įdomiausios. Atsiverti ir nustėrsti, nes skaitai ne tik tekstą, bet ir visą knygos faktūrą – jos puslapių rupumą, spalvą, kvapą, tiri nuotaiką, kuri užplūsta, pamačius išsilydusio violetinio rašalo, kurio dabar niekur nebeuopirksi, dėmę, panašią į keistą archipelagą. Tame archipelage esu kažkada buvusi – seniai seniai, vaikystėje, sapnuose...

Todėl senos knygos man tokios brangios – naujos juk paprastai nesukelia to *dėjų* pojūčio.

Užtat ir knygų mugėse neaplenkiu bukinistų skyriaus. Ir Vilniuje ieškau senų – skaitytų, naudotų – knygų knygynų. Vieną toki neseniai radau. Eureka! Visai netoli skulptūros – kiaušinio, traukiančio akį iš tolo. Ir stotis netoliese. Simboliška. Ir knygyno pavadinimas – simboliškas: „Keista”. Uždėk kirtį ant pirmo skiemens – prasmė vienokia. Uždėk ant paskutiniojo – kitokia. Į tokius knygynus reikia eiti, pasiėmus tam tikrą sumą pinigų, nes apima didelės pagundos. Čia tiek knygų, kurių man reikia!..

O normaliuose knygynuose jausmas dažnai atvirkštinis – kiek čia knygų, kurių man nereikia. Jaučiuosi beveik kaip Sokratas turguje.

Radau puikų daiktą – sovietmečiu „Minties” išleistą „Filosofijos istorijos chrestomatiją” (Viduramžius). Būtinai reikėtų ir kitų chrestomatijos dalių – Renesanso, Naujųjų amžių ir Antikos. Bet pinigų neužteks – juk dar imu Goethes „Faustą” (su I ir II dalimi), o ir porą įdomių „Zenito” serijos knygų nusiziūrėjau (puiki serija, leista sovietmečiu, čia buvo spausdinama *science fiction* – mokslinė fantastika, geriausi amerikiečių, lenkų, rusų, prancūzų ir kt. šalių autorių kūriniai). O dar G. Simenono raštai... o dar Evos Kiuri „Marija Kiuri” – tik penki litai...ne, nieko nebus. Ne tik pinigų pritrūks, bet aš paprasčiausiai visko neparnešiu namo. Būtent – neparnešiu. Knygų maniakai mašinomis nevažinėja, jie mėgsta vaikščioti, užtat ir knygas namo tempiasi kaip voverės riešutus.

Parsitempiaiu. Dabar betruksta užsikurti židinį ir pasiimti tamsiojo alaus. (Žolelių arbatą paliksiu kitam kartui). Už lango – šaltokas, lietingas pavakarys. Slyvos šakos grumiasi su vėju, nuo kadagio šakelės į mane, pakreipusi galvą, žiūri musinukė rausvai ruda krūtinėlė.

Ir kaip čia neprisiminsi Origeno, vieno iš autorių „Filosofijos istorijos chrestomatijoje”, teigusio, kad kiekviena gyva būtybė turi savo kraują ir savo sielą...O štai kaip kažkas pribraižė pieštuku šv. Aurelijaus Augustino „Išpažinimų” parašėse, o ir eilutes tirštai apibraukė – ir aš dabar skaitau ne tik Aurelijų Augustiną, bet ir nepažįstamo skaitytojo nuojautas ir nerimastingas mintis...

Vasara su sena knyga – tai kelionė į keistus vaikystės archipelagus. Reikia nors retsykiais šia kelionės galimybe pasinaudoti. Nes jokios kelionių agentūros tokio maršruto jums nesuteiks. Viena iš priežasčių – jis labai pigus. Kainuoja penkis, dešimt, penkiolika litų (tokios senų knygų kainos). Kita vertus, knygos neužtenka, reikia ir vaizduotės. O vaizduotė – toks dalykas, kurį ne kiekvienas įperka.

Marija Pempytė

efoto.lt nuotr.

*Jau švelniai virpa kloniai atgaivinti...
Smaragdais žėri pieva žalgana...
Ir ugnimi šviesi žydrynė spindi,
Ir vis ilgesnė triūsiančių diena...*

*Ir vėl būtis galinga ir jauna!
Ir vėl, pamiršęs tamsią vargo dalią,
Žmogus į dangų šviesų žvilgsnį kelia,
Kasdienį darbą šlovina daina...*

*O pakalnute! Dievo žydrūnėlė!
Kas davė jums tą spindesį ir mėlį
Žmogaus širdies aptildyt abejonei!..*

*O, ir mane žiedais užberkit, kloniai,
Ir, man prikėlę viltį širdyje,
Galia džiaugsminga siūbtelkit į ją!*

Jurgis Baltrušaitis
Iš rusų kalbos vertė Linas Broga

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Marija Pempytė. Vasara su sena knyga • 2-as psl. Virginija Paplauskienė. Birutei Pūkelevičiūtei – 90 • 3-as. psl. In memoriam. Kunigas Kęstutis Antanas Trimakas • 4-as psl. Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė. Šiauliai – šokolado sostinė • 5-as psl. Deimantė Bandzevičiūtė. Venesuelos vilniečių Bieliukų šeima • 6-as psl. Eglė Perednytė: „Rašydama esu laiminga” • 7- as psl. Antanas Balašaitis. Vertingos literatūrinės kraštotyros knygos (2) • 8-as psl. Kultūros kronika

Kitas „Kultūros” numeris išeis rugsėjo 7 d.

Birutei Pūkelevičiūtei – 90

Virginija Paplauskienė

Išėivių rašytojai, aktorei, režisieriui Birutei Pūkelevičiūtei šių metų rugpjūčio 12 dieną būtų sukakę 90 metų. Iš Amerikos į gimtąją žemę 1999 metais sugrįžusi menininkė trumpai tepasidžiaugė dangaus giedra. 2007 metais klastinga liga nutraukė jos trapų gyvybės siūlą. Šio straipsnio autorė perėmė iš pačios rašytojos didelę archyvo dalį. Dabar dėl jos palikimo bendraujama su arkivyskupu Gintaru Grušu, kuris rūpinasi savo krikšto mamos – B. Pūkelevičiūtės atminimo įamžinimu. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Kaune) rašytojai pagerbti parengta paroda „Realybė nėra menkesnė už svajonę...“, kurioje per archyvalijas – dokumentus, rankraščius, nuotraukas, knygas, asmeninius daiktus – atskleisti esminiai rašytojos biografijos faktai bei jos kūryba.

„Realybė nėra menkesnė už svajonę...“

... „todėl dėl jos verta aukotis,“ – rašė Birutė Pūkelevičiūtė. Šie žodžiai taikliai apibūdina poetės gyvenimo esmę, nusako jos siekį: svajonę paversti realybe. Nuo gimnazijos suolo, pakerėta teatro bei literatūros, paskyrė savo gyvenimą meno mūzoms. Birutės pasaulyje viešpatavo klasikinė muzika, kuri buvo jai kaip oras, kuriuo kvėpavo, kaip vanduo, kurį gėrė. Menas leido užsimiršti ir pakylėjo nuo pilkos kasdienybės. Jau gimnazijoje kūrė nuotaikingus, jausmingus eilėraščius, kuriems buvo rašoma muzika (valsai, tango). 1960 metais, Amerikoje, išvertė L. van Beethoveno oratorijos „Fidelio“ libretą; 1966 m. pastatė Čikagos lietuvių operoje G. Verdi operą „Traviata“; 1980-aisiais išvertė į lietuvių kalbą C. Orffo kantatą „Carminą Buraną“; parašė ir kitus kūrinius, kurie buvo atliekami scenoje, koncertinėse salėse.

B. Pūkelevičiūtė didžiųjų gyvenimo aistrų – muzikos, literatūros bei teatro – vedama, kūrė tik jai vienai būdingą meno pasaulį. Premijuotuose romanuose „Aštuoni lapai“, „Devintas lapas“, „Rugsėjo šeštadienis“, „Naujųjų metų istorija“ rašytoja prabyla lig tol lietuvių literatūroje negirdėtu balsu. Debiutinė knyga „Metūgės“ (1952) tampa pirmąja intymios moteriškos poezijos knyga lietuvių literatūroje. B. Pūkelevičiūtės kūryboje atsiveria poetinio žodžio kitiškumas, pasaulio suvokimo skirtingumas, visas moters jausenos, jutiminių galių vandynas. Kūrėjos mąstymo ir raiškos stiliai išskirtiniai, kerį ypatinga metaforizavimo galia, neiįprastai supoetinti vaizdai glaudžiasi vienas prie kito, pulsuodami užburiančia gyvybe. Alfonsas Nyka-Niliūnas laiške H. Nagiui rašė: „Pūkelevičiūtė laimėjo romano konkursą. Gal Tu skaitei tą romaną dar rankraštyje? Ji galėtų neblogai rašyti prozą: gerai valdo

Trys aktoriai – Leonas Barauskas, Birutė Pūkelevičiūtė ir Kazys Veselka, 1965 m.

Algimanto Kezio nuotr. iš „Draugo“ archyvo

kalbą“ (1956 01 16).

B. Pūkelevičiūtė turėjo talentą: jautė žodžio galią. Ji mokėjo mobilizuoti jėgas, kryptingai pasitelkiant kūrybines galias. Nuo pat vaikystės užsispyrusiai siekė savo tikslų, stiprus charakteris, tvirti įsitikinimai neleidė išklysti iš pasirinkto menininkės kelio. Sulaukusi aštuoniolikos, prieš tėvų valią įstojo į Kauno Jaunojo žiūrovo teatrą. Vaidino S. Čiurlionienės „Dvylika brolių juodvarniais laksčiusių“, V. Kuprevičiaus ir Alės Rūtos operoje „Žiogas ir skruzdės“, „Bremeno miesto muzikantuose“, „Sniego karalaitėje“ ir kt. 1944 metais balandžio 22 dieną suvaidinusi Hannelės vaidmenį G. Hauptmanno „Hannelėje“, pelnė aktorės šlovę.

Deja, tai buvo ir paskutinis vaidmuo Tėvynėje. Nepriklausomos Lietuvos kūrybinį gyvenimą pakoregavo istorinės pervartos. 1944 metais B. Pūkelevičiūtė kartu su tėvais pasitraukė iš Lietuvos į Vakarų. Patekusi į sovietinės armijos apsuptą Dancigą, išgyveno ne vieną baimingai skausmingą akimirką. Beveik po metų trūkusios nežinios pavyko pabėgti į Vakarų Berlyną. Tuomet ir vėl buvo sugrįž-

„Aukso žąsies“ repeticija: K. Veselka, E. Vilutienė, J. Kelečius, R. Stravinskaitė ir V. Juodka.

V. Maciežos nuotr.

ta į išsvajotą aktorystę. Su Augsburgio „Tremties teatru“ vaidino K. Fuldos „Mokyklos drauguose“; M. Rostando „Žmogus, kurį užmušiau“; M. Andersono „Žmonės kaip ir mes“ ir kt. Pasiekusi Kanados krantus, ir čia ėmėsi teatrinės veiklos: 1950 metais suvaidino Živilę jai dedikuotoje Antano Škėmos pjesėje „Živilė“; o vėliau vaidino ne tik to paties autoriaus parašytame, bet ir jo režisuotame spektaklyje „Pabudimas“.

Nukelta į 3 psl.

Parodos, skirtos Birutės Pūkelevičiūtės 90-mečiui, akimirkos.

Jurgos Davidavičiūtės nuotr.

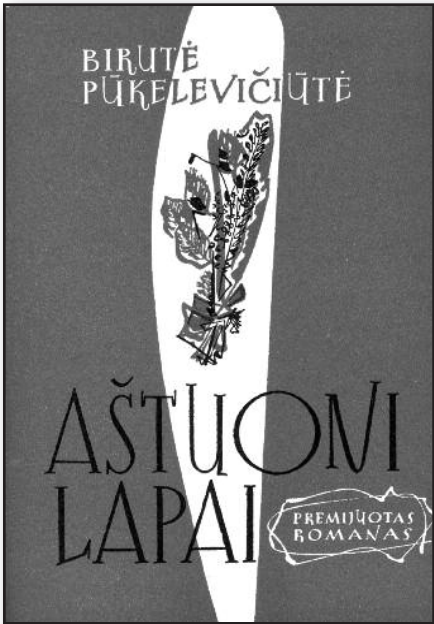
Atkelta iš 2 psl.

Su didžiausiu pasisekimu Mont-realyje praėjo K. Borutos „Baltaragio malūno“ premjera bei jau pačios B. Pūkelevičiūtės režisuotos B. Sruogos „Milžino paunksmėje“ dramos, kuriame ji atliko pagrindinį – Sonkos – vaidmenį. Teatras buvo jos pašaukimas, arba, kaip ji rašė romane „Devintas lapas“, „baisi, nepagydoma liga“. Išeivijoje, gėstant Lietuvių teatrui, B. Pūkelevičiūtė nenustygo, ji atvėrė naujas kūrybines erdves: parašė, surežisavo ir kartu su ištikimų aktorių grupe sukūrė pirmą spalvotą lietuvišką filmą „Aukso žasis“. Su kūrybiniu užsidegimu dirbo rengiant filmus apie mūsų išeivijos intelektualus. B. Pūkelevičiūtė sumaniai ir kūrybingai ruošė programas vaikams: deklamavo savo sukurtas poetines pasakas „Skraidantis paršiukas“, „Daržovių gegužinė“, „Klementina ir Valentina“ ir kt., įrašė plokšteles: „Žirginėliai“, „Antrieji žirginėliai“, rengė kūrybos vakarus, recitalius.

Parodoje lankytojai išvys ypatingas archyvinės nuotraukas, kuriose Birutė užfiksuota su tėvais, gimnazijos draugėmis, Kauno Jaunojo žiūrovo teatro aktoriais. Itin vertingos ir ypatingos nuotraukos iš Augsburga (Vokietija) teatro jos atliktų vaidmenų; su „Tremties teatro trupe“, vykstant atvirame sunkvežimyje į kitas stovyklas gastrolėms bei vėliau jau su Mont-realio lietuvių teatro aktoriais. Dokumentai, pažymėjimai pateikti parodoje, liudija apie jos pavyzdinę gimnazijos baigimą; apie priėmimą į Kauno Jaunojo žiūrovo teatrą.

Eksponuojama ir Dancigo karinės rusų valdžios pasirašyta charakteristika, kurioje B. Pūkelevičiūtė apibūdinama, kaip „gera skalbėja“. Gausybė spektaklių, autorinių vakarų programų liudija apie jos kūrybingą gyvenimą. Lankytojų dėmesiui pateikti įvairūs apdovanojimo aktai, paskirti B. Pūkelevičiūtei už jos romanus „Aštuoni lapai“, „Devintas lapas“, „Rugsėjo šeštadienis“ ir kt. Eksponuojamos beveik visos B. Pūkelevičiūtės parašytos ir išleistos knygos, kūrybiniai rankraščiai, mokyklinis piešinių sąsiuvinis, nuotraukų albumas. Rašytojos asmeniniai daiktai – rašikliai, karoliai, apyrankės, skulptūrėlės, tautinis kostiumas bei teatriniai rūbai – ne tik pagyvina parodą, bet ir suteikia subtilaus žavesio.

Maloniai kviečiame iki rugsėjo 20 dienos aplankyti parodą ir susipažinti su paprastos moters – nepaprastos kūrėjos – Birutės Pūkelevičiūtės pasauliu, kuriame „svajonės tapo realybe“.

Premijuotas romanas „Aštuoni lapai“

IN MEMORIAM KĘSTUTIS ANTANAS TRIMAKAS 1930 02 21 – 2013 07 19

Kun. Kęstutis A. Trimakas

Jono Kuprio nuotr.

Kitų upių pašauktas

Liepos 19-ąją Lietuvą pasiekė liūdna žinia – po sunkios ligos pas Viešpatį iškeliavo kunigas, profesorius Kęstutis Antanas Trimakas. Išskirtinis žmogus, kurio dvasioje harmoningai jungėsi ir veiklus pilietinis pradas, ir mąstytojo bruožai, ir nuoširdus menininko smalsumas. Gal ne veltui jo nueitas gyvenimo kelias toks turtingas ir įvairialypis – K. A. Trimakas atsiskleidė ir kaip Šiaurės Amerikos ateitininkų dvasios vadas bei ilgametis „Ateities“ redaktorius ir aktyvus bendradarbis, kaip psichologijos mokslų daktaras ir šių mokslų praktikas, teologijos dėstytojas ir pedagogas, jaunimo švietėjas, savitas poetas ir dailininkas.

Kunigui Kęstučiui A. Trimakui iškeliavus į amžinybę, „Draugo“ šeštadieninis priedas „Kultūra“ neteko ištikimo skaitytojo, darbštaus ir nuoširdaus bendradarbio, kuris visados gyvai atsiliepdavo į priede keliamas aktualijas, domėjosi įvairiais kultūros klausimais ir rašė „Kultūrai“ įdomius, gilius straipsnius. (Reikėtų paminėti, kad kunigas Kęstutis A. Trimakas ir pats kurį laiką redagavo „Kultūrą“). Mums visiems, „Kultūros“ skaitytojams ir autoriams, ši netektis yra labai skausminga – kunigas Kęstutis buvo vienas iš tų žmonių, kurie gyveno, kvėpavo kultūra, neabejojo jos reikšme ir reikalingumu dvasiniam žmogaus gyvenimui ir pats labai aktyviai prisidėjo prie jos skleidimo. Mums labai trūks kunigo Kęstučio – darbštaus, kuklaus, pareigingo autoriaus ir bendradarbio.

O kadangi teko pažinoti kunigą Kęstutį ir kaip žmogų, pasigėsimė jo gyvo, tyro smalsumo, jo domėjimosi ir nuostabos: jis nesidėjo visa žinančiu ir visa išmanančiu, jam viskas buvo įdomu ir nepaprasta. Veikiausiai todėl, kad toji nuostaba – viena iš Kūrėjo kunigui Kęstučiui suteiktų dovanų, leidžiančių ir į pasaulį, ir į žmones pažvelgti kitaip. Ir suteikianti impulsą kūrybai: juk nuostaba yra savotiškas kūrybos variklis. Kunigo Kęstučio poezija ir dailė tai liudija: jo eilėraščiai, primenantys mažyčius filosofinius esė, jo paveiksiai, kuriuose tokia ryški spalvų ir linijų dermė, o jeigu pasitaiško kontrastų, tai pabrėžiama šviesiojo prado dominantė.

Kūrybos alkis nuolatos kamavo kunigą Kęstutį. Kūrybai, kultūrai jam niekadose neužtekdo laiko: o juk tokios pat svarbios jam buvo ir kunigo sielovadininko pareigos, bendravimas su jaunimu, su žmonėmis. Pagaliau netgi politika, toji dažno keikiama sritis, nebuvo kunigui Kęstučiui svetima. Jis aktyviai domėjosi ir Lietuvos, ir JAV politiniais įvykiais, ypač susijusiais su žmogaus gyvybės, saugumo temomis, jam itin rūpėjo apsaugoti tuos, kurie vadinami mažiausiais – vaikus ir senokus. Viena iš kovos priemonių jam vėlgi buvo spausdintas žodis (parašė šia tema nemažai straipsnių), o kita – malda.

Darbštusis kunige Kęstuti, mielas mūsų bičiuli ir drauge, esate kartą išsitaręs, kad ir pas Viešpatį turėsit ką veikti – o, sakėt, kiek ten įdomių darbų ir viso kito mūsų laukia!.. Argi tam būtų galima prieštarauti, jei ir Kristus yra patvirtinęs, kad pas jo Tėvą yra daug buveinių, mums skirtų?.. Tikiu, kad tokią radote. Nutviektą džiaugsmo, tyro, kaip Jūsų mamos šypsena, kurios nepamiršote visą gyvenimą.

Renata Šerelytė

IŠSINEŠIU SU SAVIM

Išsinešiu su savim

*matytus ir nematytus kalnus,
vaikščiotus ir neišvaikščiotus takus...*

*Išsinešiu širdyje ir ant pečių užkroves
neišbraidytos upės
išbraidytus pakraščius.*

Išsinešiu su savim

*neišdainuotas arijas,
nutilusias melodijas...*

*žvaigždes, skaičiuot neužbaigtas –
erdvėj paklydusias simfonijas...*

Aidą tik paliksiu,

*pėdsakus gimtų namų,
brangių sapnų, –
kitų tেলাikomus tik nieku.*

Tikėdams

*viską Tavyje atrasiu;
visa, kas nebūtin išslydo,
viską, ko dar viliuosi – šimteriopai...*

*O Tu mokysi mane kitokios dainos,
laipiojant kitais kalnais,
vaikščiojant kitais takais,
braidant po kitas upes –
su Tavimi.*

Kęstutis A. Trimakas

Šiauliai – šokolado sostinė

Šį kartą jūsų dėmesiui – „Šokolado“ muziejus

Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė

Šiauliai – ne tik Saulės miestas, jis garsėja daugybe retų muziejų, be prestižinio „Aušros“, vieno pirmųjų Europoje „Fotografijos“, specializuoto „Radijo ir televizijos“, daugelio kitų, čia yra vienintelis Lietuvoje ne tik „Dviračių“, bet ir „Šokolado“ muziejus. Ir ne šiaip sau – saldinių fabrikui „Rūta“ šiemet sukanka 100 metų. Be garbingų stenų, muziejus supažindina su beveik keturių tūkstančių metų šokolado istorija, jo gamyba, vartojimo tradicijomis nuo seniausių laikų iki dabar. Apžiūrėję daugybę eksponatų, fotografijų, pasiklausę gidės ir peržiūrėję filmą apie šokolado „auginimą ir gimimą“, buvome pakviesti į „Saldžiąją laboratoriją“ – edukacinį užsiėmimą, ten patys pasigaminome, degustavome ir ragavome šokoladinius saldinius.

Pirmieji eksponatai. Kakavmedis ir už jį atsakingos dievybės

Pirmos muziejaus salės centre – kakavmedis su natūralaus dydžio lapais ir vaisiais. Tikrasis kakavmedis, jei laukinis, užauga iki 15 metrų, o plantacijose – mažesnis, kaip ir čia eksponuojamas – 4 metrų. Jų būna skirtingų rūšių, todėl ir vaisiai (*Criollo, Forastero, Trinitario*) skiriasi spalva, forma, dydžiu: sveria nuo 300 iki 700 g. Vaisiai sunoksta po penkių šešių mėnesių, kai žiedus apdulkina mažosios muselės (beje, jas, kaip ir kakavmedį, maitina ir augina nukritę didžiuliai paties kakavmedžio lapai (25 cm ilgio, 10 cm pločio).

Šokoladui gaminti reikalingas ne vaisiaus minkštimas, o sėklos, t. y. pupelės (jų būna apie 40). Betgi jei ne gardusis minkštimas (tinka tik gėrimui ar laukams tręšti), kuris vilioja paukščius ir žinduolius, kakavmedis natūraliai niekada nepasistėtų – jo luobas per kietas ir per storas. Tik jį pragraužę ar prakirtę minėti smaguriai paplatina sėklas. Vadinasi, viskas gamtoje išmintingai surėdyta, tarsi suplanuota. Ne veltui žmonės kūrė legendas ir jomis tikėjo.

Šokolado muziejuje mus pasitinka actekų kakavos dievas Kecalcoatlis, rastas Meksikoje apie 1500 m. (skulptūros originalas – Meksikos nacionaliniame antropologijos muziejuje), actekų vaisinumo ir žiedų deivė Šočikecalė, rasta Meksikoje apie 1350–1520 m. (originalas – Bazelyje, Šveicarijos liaudies meno muziejuje), actekų lietaus dievas Tlalokas, rastas Meksikoje 1300–1500 m. (originalas Meksikos muziejuje *Museo del Templo Mayor*).

Kaip dievų maistas atiteko žmonėms

Actekai tikėjo toltekų legenda, kad Kecalcoatlis, Plunksnuotoji gyvatė (jį atskraidino į Žemę rytinės žvaigždės spindulys) padovanojo žmonėms kakavmedžio sodinuką ir įpareigojo lietaus dievą Tlaloką jį laistyti, o vaisinumo deivę Šočikecalę – dosniai apdovanoti žiedais (panašūs į mažytes orchidėjas, žydi 2 kartus per metus, tačiau tik 20–30 iš jų duoda vaisius). Kecalcoatlis žmones išmokė, kaip iš

kakavmedžio pupelių pasigaminti šokoladą. Už šį gerą darbą (dieviško skanėsto gamybos paslapties išdavimą), beje, buvo išvytas iš rojaus.

Majai taip pat tikėjo, kad šokoladas – dievų maistas, tad atsidėkodami per apeigas jį aukodavę kartu su žmogaus krauju. Švenčiausia auka – tai kakava, sumaišyta su paties šventiko kraujo lašais (prasidūrus liežuvį ar ausies spenelį). Vėliau vietoj kraujo (kad neskaudėtų) įmaišydavo atogrąžų augalo – daržinės urlijos ryškiai raudonų sėklų.

Šokolado tėvynė – Centrinė Amerika ir Meksika, tropiniai Lotynų ir Vidurio Amerikos miškai, kuriuose augo Kecalcoatlio žmonėms padovanoti kakavmedžiai (*Theobroma cacao*), brandinantys kakavos pupeles, iš kurių šokoladą gamino (ir pirmiausia vartojo skystą) tarp Meksikos įlankos ir Ramiojo vandenyno gyvenantys indėnai: actekai, toltekai, mistekai, sapotekai, olmekai ir majai. Mo-

Puodelio ir lėkštutės rinkinukas šokoladui. Italija, apie 1800–1850 m.

kajos kultūros kilmingieji 1900 m. pr. Kr. pagaminą kakavą vartojo kaip prieskonį, o skystą šokoladą gėrė nesaldintą, tai įrodo išlikę piešiniai ant sienų, raštai ir indai, pvz., trikojis siauro kaklelio majų puodelis, rastas Kosta Rikoje apie 800–1200 m.

Muziejuje eksponuojamas didžiausio, vidutinio ir mažiausio derlingumo kakavos augimviečių žemėlapis. Daugiausia jų augo dabartinėje Meksikos įlankos, Gvatemalos, Kosta Rikos teritorijoje. 1502 m. pasiekęs Karibų jūros salas, Kristupas Kolumbas pirmasis stebėjo, kaip vietiniai gabena kakavos pupeles, bet tada dar nesuprato, kas tai.

Dėl ispanų priespaudos ir jų „dovanotų“ europietiškų ligų XVI a. indėnai ėmė masiškai mirti (išgyveno tik 10 proc.), todėl neprižiūrimos negrįžamai nyko kakavmedžių plantacijos. Kolonistai pradėjo vežti kitus vergus iš Afrikos. Pamažu kakavmedžius imta auginti naujose P. Amerikos kolonijose – ten, kur dabar Ekvadoras, Venesuela, Brazilija; jų sodinukai gabenami ir į Anglijos, Olandijos ir Prancūzijos, XIX a. vidury kakavmedžių gyvašakės – ir į Vakarų Afrikos kolonijas. Įrankiai kakavos derliui nuimti iki šių dienų išliko primityvūs.

Žodžio kakava kilmė

Žodį „kakava“ sugalvojo majai, jis užfiksuotas jų rašte. Taip jie vadino pagrindinę šokolado žaliavą kakavą ir patį šokoladą. Skiemuo *ka* majų glife yra žuvies ženklas, vėliau jis tapo panašus į šukas (o šukos panašios į žuvies pelekus). Dvi šukos sudaro du skiemenis *ka* – *ka*. Skiemuo *va* dažniausiai būdavo apatinėje glifo dalyje.

„Tik turtingas ir kilmingas žmogus gali leisti sau gerti šokoladą, nes jis geria... pinigų“ (*Ovjedo, XVI a. ispanų istorikas*)

Majams ir actekams kakavos pupelės atstojo pinigų (tenyktė valiuta). Už tris pupeles galėjai nusipirkti vieną kiaušinį, už trisdešimt – kiškį, už maišą – vergą. Actekų impe-

Actekų lietaus dievas Tlalokas

L. Vasiliauskaitės-Rožukienės nuotr.

ratorius Montesuma (Montekuhzoma Jaunesnysis) kakavos saugyklose turėjo 40 tūkstančių kakavos maišų, 960 mln. kakavos pupelių, kuriomis atsi-skaitė, iš jų ir šokoladą gamino. Jį gerdavo iš vienkartinį auksinių taurių valgio pabaigoje.

1519 m. Ernano Korteso (*Hernán Cortés*) ispanų konkistadorai užkariauja Jukataną (dabartinė Meksikos pakrantė), nužudo imperatorių Montesumą, 1521 m. užima actekų sostinę Tenočtitlaną, tuomet pirmą kartą ir paragauja šokolado. Visgi kakavos gėrimas juos sudomina tik pasaldžius cukranendrių cukrumi. Tik tada kakava tampa mėgstamu Europos turtuolių gėrimu. Jam gerti būdavo skirti specialūs puodeliai, mėlyno porceliano – damoms, raudono – ponams, specialūs su ąsele – ūsuotiesiems (jais gali pasigrozėti šiame muziejuje).

Tiesa, šokoladas paplito tik XIX a. pab., ėmus masiškai jį gaminti. Tikėtina, kad LDK aukštumėnė šokolado paragavo jau XVII a., nes turėjo kilmingų giminaičių Vakarų Europoje, ten svečiavosi, domėjosi naujienomis. XVIII–XIX a. Lietuvos rūmuose ir dvaruose šokoladą gėrė kaip desertą, o XIX a. jį ragauvo smuklėse ir cukrainėse.

Ištrauka iš Gabrielės Giunterytės-Puzinienės dienoraščio (paviešėjęs Vaitkuškio dvare 1847 m.): „Grafų Kosakovskių Vaitkuškyje vyravo *l'esprit francais* (prancūziška dvasia)... Ten tvyrojo tasai aristokratiškasis *laisser-aller* (nerūpestingumas), kuris vis dėlto neatleido nuo įpročio rengtis madin-gai, o vyrams būti galantiškiems. Net ponas Myko-las Lachnickis, našlys, savo amžiumi ir apimtimi priskirtinas prie pagyvenusiujų, jautė pareigą smuklėje *Bijūnas*, esančioje prie pašto kelio, vai-šinti damas šokoladu. Kalambūrai ir smagūs pokš-tai toje šiltoje atmosferoje šaudė tarsi šampano kamščiai“ („*Vilniuje ir Lietuvos dvaruose. 1815–1843 dienoraštis*“. 2005, VLN). Kam įdomu, šokoladui Lie-tuvos dvaruose skirtas atskiras stendas.

Europos išradėjai, išstobulinę šokolado gamybą

Olandų chemikui C. van Houtenui turime būti dėkingi už 1828 m. išrastą hidraulinių kakavos presą, išspaudžiantį kakavos sviestą iš sumaltų pupelių. Jį maišant su kakava ir priedais gimsta šokolado plytelė. Anglijos įmonė *J. S. Fry & Sons* 1847 m. išgudrina pagaminti šokolado plytelę, kakavos miltus ir cukrų sumaišę su ištirpintu jos sviestu. Šveicarų chemikas Anri Nestlė 1867 m. išgarina pieno milte-lius, o šokolado gamintojas Danielis Peteris 1879 m. iš tų miltelių pagamina naują – pieninį šokoladą. Šveicaras Rudolfas Lindtas 1879 m. ima končiuoti šokoladą, t. y. produktus ilgai minko specialioje ma-šinoje – končėje, kol šokoladas pagaliau tampa glot-nus, toks, koks ir turi būti, tirpsta burnoje.

Taigi kietas valgomas šokoladas yra Vakarų Europos išradėjų nuopelnas. Tik tada ima kurtis šokolado fabrikai. Pvz., 1886 m. Lietuvoje, Vilniuje,

Nukelta į 5 psl.

Lakūnams Dariui ir Girėnui skirtos saldinių dėžutės pakuotė

Atkelta iš 4 psl.

M. Abramsonas įkuria pirmąjį šokolado ir saldinių fabriką, antrasis (gigantiškas ir garinis) brolių Kaganų fabrikas 1892 m. pastatomas Šiauliuose. Jo saldainiais prekiaujama ne tik Vilniaus ir Kauno gubernijose – jie gabenami į Rusiją. 1889 m. Vilniuje išdygsta dar du nauji fabrikai – „Ambrozija” ir „Viktorija” (joje 16 metų dirba būsimasis *Rūtos* įkūrėjas ir savininkas Antanas Gricevičius).

Neįtikėtina, 1900 m. Kauno ir Vilniaus gubernijų šokolado, saldinių fabrikuose dirbo 525 darbuotojai (produkcijos vertė – vienas milijonas carinės Rusijos rublių). 1928 m. Lietuvoje saldinius ir šokoladą gamino 39 įmonės (30 proc. – Šiauliuose), 1918–1940 m. Šiaulių mieste veikė 10 saldinių gamintojų (didžiausi – „Birutė”, „Rūta”, *Lietuvos kooperacijos bendrovių sąjunga, Talka*). Tuo metu rengiamose Žemės ūkio ir pramonės parodų konkursuose gauti aukso medaliai vėliau tapdavo tos įmonės pakuočių (ir blankų, reklamų) firminiais ženklais. Jais irgi galima pasigrožėti šiame muziejuje.

Ilgiausiai veikiantis saldinių fabrikas Lietuvoje

Bene didžiausia muziejaus ekspozicija skirta Šiaulių saldinių fabrikui „Rūta”. Be fotonuotrukų aprašų, dėmesį patraukia įvairių laikotarpių skardinės ar popierinės saldinių pakuotės, primenančios vaikystę, smulkūs senieji prietaisai ir priemonės, naudotos fabrike.

Šiauliuose, mediniame name, 1913 m. prieš šimtą metų, verslininkas Antanas Gricevičius (36 m.) įkuria saldinių dirbtuvėlę „Rūtos” vardu, kad išsiskirtų nuo kitų verslininkų užsieniečių (pagirtinas pavyzdys dabartiniais, kurie savo įmones vadina nelietuviškai). Iš pradžių virimo katilas „virė” karamelinius, vėliau ir šokoladinius saldinius. Saldainiai buvo populiarūs, fabrikėlis iš medinuko užaugo iki kelių mūrinių, o „Rūtos” konditeris Antanas buvo apdovanotas 4 aukso medaliais Lietuvos žemės ūkio parodose ir 2 medaliais tarptautiniuose konkursuose (Italijoje ir Anglijoje).

„Rūta” gamino net 300 pav. saldinius. Vėliau, 1940 m., fabrikas buvo nacionalizuotas, tapo valstybine įmone iki 1993 m. pab. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, senieji „Rūtos” pastatai gražinti įpėdiniais. 2002 m. A. Gricevičiaus saldinių fabrikas „Rūta” reorganizuotas į *UAB „Rūta”*. Šiandien „Rūta” turi 7 gamybinius cechus, technologinę ir mikrobiologinę laboratorijas, per 20 darbuotojų, nuolat tobulina saldinių asortimentą pasitelkdama Lietuvos ir užsienio mokslininkus. Juodojo, baltojo ir pieninio šokolado bei saldinių įdarai ar pagardai – iš Lietuvoje išaugintų ekologiškų braškių, juodųjų serbentų, šaltalankių, moliūgų, bičių pienelio, medaus, žiedadulkių, taip pat ir iš egzotinių vaisių. „Rūtos” asortimentas – taip pat ir dražė, plaktosios masės ir želė saldainiai, kremai, šokoladinės figūrėlės, becukriai, ekologiški, kulinarijos paveldo ir kt. gaminiai.

Mitai (jų paneigimas) ir faktai apie šokoladą

Tyrimais įrodyta, kad šokoladas nesukelia jokios fizinės priklausomybės, tik malonumo pojūtį, taip pat nesusijęs su spuogais, nesukelia edūonės, atvirkščiai, jo medžiaga antioksidantas flavanolis apsaugo nuo dantų gedimo. Šokoladas nesukelia alergijos, nebent žmonėms, kurie ir taip yra alergiški pienui, kiaušiniams, žemės riešutams, kviečiams. Nors kakavos sviestas turi daug riebalų, tačiau alyvuogių aliejus ar avokadas nekelia cholesterolio. Teobrominas, esantis šokolade, pakelia nuotaiką (padeda nuo depresijos), tačiau savo augintiniams – katėms ar šunims – verčiau nesiūlykime. Jiems jis nuodingas.

Muziejuje pateikti duomenys, kiek ir kur vienas gyventojas suvalgo šokolado per metus. Pasirodo, daugiausia suvalgo britai (11 kg), airiai (9,5 kg), šveicarai (9,4 kg), vokiečiai (8,3 kg), austrai (7,4 kg), norvegai (7 kg), danai (6,7 kg), suomiai, švedai, belgai, nyderlandai, suomiai, estai (per 5 kg), rusai, amerikiečiai, prancūzai, lenkai, australai – (iki 5 kg). Mažiausiai – kinai ir indai (0,1 kg), o lietuviai – nei daug, nei mažai – 3,7 kg. □

Venesuelos vilniečių Bieliukų šeima: bendruomenei svarbus kiekvienas žmogus

Iš kairės: Rimgaudas, Viktoras ir Yolanda Bieliukai.

Deimantė Bandzevičiūtė

„Mes visi esame vilniečiai, – pasakė Rimgaudas, rodydamas pirštu į vilniečio kortelę (aut. – Vilniaus viešojo transporto elektroninis bilietas), – tik mažą smulkmeną, kad Viktoras lietuviškai nekalba.” Visi sutartinai pradeda juoktis, ir Rimgaudas priduria: „Aš gimiau Vilniuje.” Viktoras taip pat šypteli, sako, jog lietuviškai nemažai supranta, tik kalbėti sunku.

Rimgaudas Bieliukas su žmona Yolanda ir sūnumi Viktoru stengiasi vis sugrįžti į Lietuvą, aplankyti mėgstamiausias vietas, miestus. Paskutinį kartą šeima Lietuvoje lankėsi prieš dvejus metus. Šiemet viena iš pagrindinių apsilankymo priežasčių tapo XIV Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas, kuriame Viktoras atstovauja Venesuelą. Viktoras taip atstovauja Venesuelą Pietų Amerikos lietuvių jaunimo suvažiavimuose, aktyviai dalyvauja Venesuelos Lietuvių Bendruomenės veikloje. Aktyvus, linksmas vaikiną prisideda prie bendruomenės švenčių organizavimo (bendruomenė švenčia Motinos dieną, Kūčias, Velykas). Viktoras su kitais valdybos nariais į Karakasą buvo pasikvietęs Lietuvių Vyskupų konferencijos delegatą, prel. Edmundą Putrimą.

Pasiklausyti Mišių susirinko apie 60 lietuvių iš Karakaso ir Marakai miestų. Jaunuolis rūpinasi lietuvių jaunimo Venesueloje reikalais, tačiau pridėda, jog darosi labai sunku pritraukti jaunimą, mišrių šeimų vaikus ir anūkus į lietuvišką veiklą ir supažindinti juos su Lietuva. Rimgaudas priduria, jog anksčiau jaunimas noriai dalyvaudavo lietuviškoje veikloje, o ir jiems, tada dar jaunuoliams, labai patikdavo šokti, eiti į lietuviškas Mišias.

Rimgaudas pasakoja, kad į Venesuelą atkeliavo po Antrojo pasaulinio karo iš Vokietijos DP stovyklų. Jam buvo vos keleri metai. Kaip ir dauguma lietuvių emigrantų jie neišsivaizdavo, kas yra ta Venesuela. Klimatas karštas ir drėgnas, maistas visai neįprastas, o ispanų kalba – visiškai svetima. Su visais šiais sunkumais lietuviams emigrantams teko susidurti. Lietuviai daugiausia kūrėsi sostinėje Karakase, taip pat Marakai bei Barquisimonto, Marakaibo bei Valencia miestuose. Atvykę lietuviai čia dirbo sunkius, pavojingus žemės ūkio darbus, o grįžti į tėvynę dėl Sovietų Sąjungos okupacijos buvo praktiškai neįmanoma.

Kitiems lietuviams pavykdavo gauti geresnius darbus arba jie imdavosi kurti savo verslus: medienos, įkurdavo barus ir pan. Palaikyti ryšį su Lietuvoje pasilikusiais giminėmis buvo labai sunku. Laiškai iš Lietuvos retai pasiekdavo artimuosius Venesueloje, o jei ir pasiekdavo, tai ne viskas, kas ten buvo rašoma, buvo tiesa. Tačiau taip įvairiai susiklosčiusių lietuvių gyvenimuose lietuviybė užėmė svarbią vietą. Lietuvių veikla Venesueloje buvo aktyvi: steigiami šokių, dainų kolektyvai, skautų būreliai, lituanistinės mokyklos, buvo leidžiama lietuviška spauda („Venecuelos lietuvis”, „Tėvynėn”, „Atgarsiai”, „Tėvų kelias”, „Gairė”, „Žaibas”),

veikė 20 minučių lietuvių radijo valandėlė.

1950 metais susikūrė Venesuelos Lietuvių Bendruomenė, o 1972 metais įsikūrė ir Venesuelos lietuvių jaunimo sąjunga. Visose didesnėse lietuvių kolonijose vykdavo pamaldos gimtąja lietuvių kalba. Rimgaudas prisimena, jog būdamas vaikas lankė katalikišką vasaros stovyklą. Vėliau dalis lietuvių pasitraukė į Kanadą bei JAV. Iš gausios Venesuelos Lietuvių Bendruomenės visame krašte liko mažai lietuvių, nors skaičiuojama, jog emigracijos po Antrojo pasaulinio karo metu į Venesuelą atkeliavo per 2 000 lietuvių. Tapatybė emigracijoje buvo išreiškiama įvairiomis formomis. Šeimose buvo ypač svarbu laikytis tradicijų, net savotiškų įpročių. Rimgaudas dalijasi prisiminimais, jog namuose kurį laiką visada buvo juodos duonos, tačiau ilgainiui ją pagaminti buvo vis sunkiau.

Iš Europos atkeliaudavo silkės, tėvai namuose rūkydavo žuvį. Per Velykas buvo įprasta marginti kiaušinius, o per Kalėdas tėvai virdavo šaltieną. Net tokios, atrodytų, lietuviui smulkmenos kaip krapai ar krienai, ir tai kelia nostalgiją. Vyras prisimena, kad namuose Venesueloje augino žąsis, jos mėgdavo vandenį, todėl vaikams reikdavo daug jo prinešti. Rimgaudo tėvų namuose visada buvo lietuviškos spaudos, jos atsisiųsdavo ir iš Čikagos, kaip ir lietuviškos muzikos plokštelių, kurių dažnai klausydavosi. Gyvenant emigracijoje, tapatybės raiška labai reikalinga. Jei fiziškai negali būti tėvynėje, reikalinga kita joje buvimo forma. Juslių forma: maistas, daina, šokis, raštas, nors jis gali jau ir nieko nepasakyti.

Yolanda prisimena, kad net trisdešimt metų šoko lietuvių tautinių šokių kolektyve Karakase. Tai buvo linksmiausi laikai. Šis lietuvių šokių kolektyvas buvo didžiausias Venesueloje. Moteris prisimena, jog kolektyvo nariai turėjo labai gražius tautinius kostiumus, kuriuos pasiuvo siuvėja iš Lietuvos. Lietuvių liaudies šokių mokė šokių vadovas iš Brazilijos. Šokdavo kepurinę, polkas. Dar maždaug prieš keletą dešimtmečių Venesuelos lietuvių šokių kolektyve buvo 20 žmonių, tačiau vėliau kolektyvui naujos pamainos neatsirado. Kodėl? Galbūt jau trūksta vidinės motyvacijos.

„Dabar labai džiaugiamės, jeigu į bendruomenės šventes susirenka 30 žmonių”, – pasakė Rimgaudas ir pridūrė: „Tai mums yra labai daug. Bendruomenės juk neišgelbės vienas žmogus, reikia daugiau.”

Besikalbant su Bieliukų šeima, ėmiau mąstyti – nuo ko priklauso lietuviybės išsaugojimas? Kokios galimos buvimo lietuviu formos? Ar aš esu mažiau lietuvis, jeigu nekalbu lietuviškai, bet nuolat domiuosi Lietuva, jos istorija, kultūra, priklausau lietuviškai organizacijai? Būtų galima tęsti. Nors į šiuos klausimus labai sunku rasti vienareikšmiškus atsakymus, tačiau vienas žodis galėtų būti raktas į šiuos klausimus. Tai yra atmintis (istorinė, kultūrinė), kuri emigracijoje turi būti išsaugoma ir perduodama kitiems tautiečiams.

Deimantė Bandzevičiūtė – Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Lituanikos skyriaus vyresnioji bibliografe

Eglė Perednytė: „Rašydama esu laiminga“

Poetės Eglės Perednytės nenumaldomas gelmės troškulys ir vėl suskambo subtiliomis eilėmis. Eilėmis, kurios sudėtos į ką tik dienos šviesą išvydusią jau septintąją autorės knygėlę „Lyg sala sutemų“ byloja nepaprastą autorės drasą ir talentą raidėmis užrašyti tai, kas taip, regis, sunkiai žodžiais įvardijama – sielos virpėjimą nenuilstamai keliaujant Dievo, savęs ir kitų link. Apie tai kalba Eglė.

Egle, gal galėtum šiek tiek papasakoti apie save?

Esu poetė. Paprastas, ribotas žmogus, kuriam Dievas kažkodėl davė talentą ir pasakė: „Rašyk!“ Kitaip negaliu, negaliu pabėgti nuo to, kas skirta. Rašymas – mano pašaukimas. Nebenoriu blaškytis ieškodama kažko kito. Rašydama esu laiminga.

Gyvenu Kaune. Baigiau Maironio gimnaziją. Vytauto Didžiojo universitete studijavau religijos mokslus. Priklausau Lietuvos rašytojų sąjungai, Kauno skyriui. Bet tikriausiai svarbiau tai, kas mano širdyje, kuo ji pulsuoja, ko ilgisi, dėl ko jai skauda ir gera... Tai žinau tik aš, Dievas ir draugai bei artimieji, priimantys mane tokią, kokia esu. Jie – palaiminimas mano keliui.

Kaip gimsta Tavo eilėraščiai?

Jie tiesiog ateina. Ateina visiškai netikėtai – iš vidaus, iš giliai, iš Ten, aukštai... Tokie eilėraščiai – patys tikriausi. Jaučiu, kad jie dovanojami – tereikia užrašyti, pajauti kiekvieną žodį, nes visi jie turi savo vietą. Reikia darbo, kantrybės, išgyventi daug abejonių dėl kiekvienos raidelės. Žinau – esu tikrai tarpininkė...

„Lyg sala sutemų“ – septintoji Tavo knyga, ką tik pasiekusi skaitytojus. Kuo ši eilių salelė mistiniu pavadinimu išskirtinė ir kuo ji svarbi Tau?

Tai dar vienas mano vaikelis, atodūsis, širdies tvinksnis, atsivėrimas, išlijimas (šį žodį pasiskolinau iš savitos, trapios menininkės Sigutės Sapranavičiūtės)... Atlikau tai, ką turėjau atlikti, žengiau dar vieną žingsnį, mokiausi nugalėti savo baimes, klausytis širdies ir atidžiai žvelgti į tai, ką rašau. Knygelė nedidelė, bet viliuosi, kad išnešiota. Eilėraščius papildė Dainiaus Sadausko nuotraukos – manau, kad geresnių nuotraukų šiai knygai nerasciau.

Ką Tau reiškia kurti eiles žemėje, kurioje, anot Tavęs, „neliko vietos dangaus poetams“?

Rašydama eiles jaučiu prasmę, išreiškiu tai, kas skauda ar švyti viduje. Rašyti man reiškia gyventi. Gyventi čia, žemėje, o kartu ir ne čia – savyje, Dievuje labiau nei kasdienybėje. Būti savimi. Mokausi priimti save, išvysti savąjį unikalumą kaip dovana, nebijoti jo, nebandyti bet kokia kaina

Nukelta į 8 psl.

Zenono Baltrušio nuotr.

EGLĖ PEREDNYTĖ

Mano tylintis Tėve

*Ten kur Tu pas save vedi –
marių svaigus mėlynumas
rožių laukai taip arti
Tu Taikumas*

*Ten kur Tu dabar esi
aš ateisiu priglusi
Rožių laukuos švieti
Nuolankusis*

*Tiktai Tu iš manęs prašai
to vienintelio – lyti
Rožių laukuos laužai
vis dar švyti*

*Ar tai Tu pas mane ateini
ar tai Tu ten?
Rožių laukuos vieni
Tu Skaistusis*

*Ar manimi tiki
o Ugnie pasmerktųjų?
Aš – nebylė dygi
Tu – Artumas*

*Kam Tu mane pamilai
o teisis Teisėjau?*

Ašaros

*Per vėlai
mano tylintis
Tėve*

Oi lylia vėją

*Oi lylia vėją
vėją supa sėja
Ko tau reikėjo?
Vėjo tikrai vėjo*

*Laukai platieji
ilgesiai didieji
laukais artėja
angelai baltieji*

Lyg sala sutemų

*Svetima
be savų
tarp žmonių
svetimų
lyg sala
sutemų
aš į miglą
skubu*

*Iš namų
tolimų
iš namų
sutemų
į save
į save
išeinu*

Mano mylimieji

*Mano mylimieji
tolsta priartėję
mano mylimieji
vakaro gausme
ilgesio alėjom
mano mylimieji
tolsta priartėję
ėję į mane*

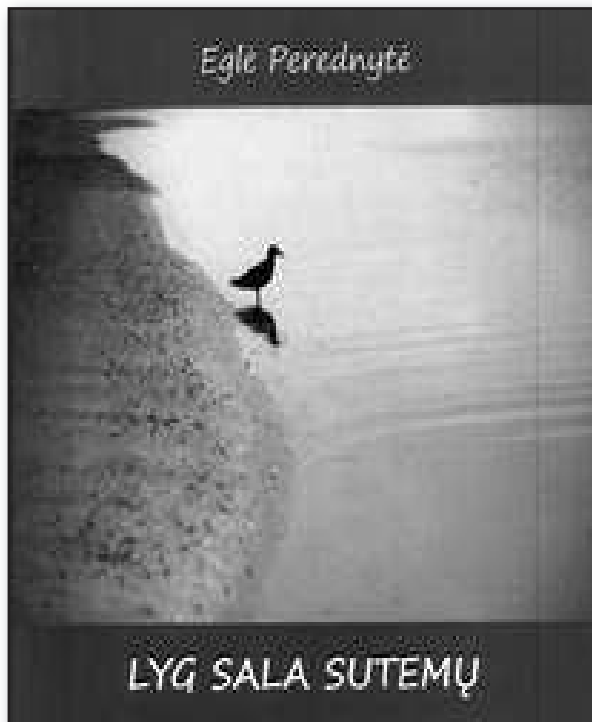
*Mano mylimieji
kur mane lydėjo
ėjo ir nuėjo
vakaro žeme
ėjo ir nuėjo
pasiliko vėjų
mano mylimieji
liko manyje*

Paskutinis sniegas Mamai

*Taip tyliai krenta
paskutinis sniegas.*

*Laukuos tylu,
laukams nereikia nieko.*

*O aš regiu –
ant begalinių bėgių
taip skaudžiai dega
paskutinis sniegas.*

*Giesmė nutrūko,
o tyla išlieka.
Taip tyliai krenta
paskutinis sniegas.*

*Žmogus išeina, o šviesa –
Ji lieka.*

*Baltuos laukuos
ant rankų
krenta
sniegas – – –*

Eglė Perednytė. *Lyg sala sutemų*. Eilėraščiai. – Kaunas, Naujasis lankas, 2013

Vertingos literatūrinės kraštotyros knygos

Antanas Balašaitis

Pabaiga. Pradžia 2013 m. liepos 20 d. „Kultūroje“

Išsami apybraiža ir apie veliuoniškį rašytoją Joną Mačiulį (1919–1992). Skaitytojų susidomėjimo sulaukė jo romanai apie 1863 m. sukilimą „Troškulys“ (I d. 1977, II d. 1995) ir apie Nemuno sielinius „Bėga upės krantai“ (1982). Deramo dėmesio knygoje nusipelnė tik septynerius metus Veliuonoje dirbęs, bet ją išgarsinęs tūkstančiais užrašytų veliuoniškių dainų, jų vestuvių (svotbinės rėdos) aprašymu kunigas Antanas Juška (1819–1880). Jo ir brolio kalbininko Jono palaikai 1990 m. parvežti iš Kazanės ir perlaidoti Veliuonos bažnyčios šventoriuje, o abiejų brolių vardu 1992 m. pavadinta miestelio vidurinė mokykla, dabar gimnazija.

Išsamios apybraižos ir apie šio krašto rašytojus: Petrą Cvirką, politinį kalinį, Salomėjos Nėries gyvenimo ir poezijos tyrėją Viktorą Alekną (1915–2008), vadžgiriškius rašytojus Eugenijų Ignatavičių ir Vytautą Girdzijauską, Eržvilko gimnazijos auklėtinį Vytautą Martinkų, lietuvių eilėdaros tyrėją profesorių Juozapą Girdzijauską, iš Girdžių apylinkių kilusią poetę, vertėją ir dailininkę Aldoną Eleną Puišytę-Grigaliūnienę ir veliuoniškę poetę, vertėją ir dailininkę Joaną Danutę Žilaitytę-Juškaitienę (1932–2009).

Greta šių ir daugelio kitų įdomių apybraižų skaitytojų dėmesį atkreips knygos autoriaus B. Kondrato prikalbintų dabartinių šio krašto kūrėjų beletristiniai pasipasakojimai. Jie leis jaunajai kartai geriau pažinti netolimą istoriją. Iš tokių pasipasakojimų savo stiliumi ir filosofiniu patirtų išgyvenimų vertinimu išsiskiria iš Kurčių kaimo netoli Jurbarko kilusio poeto ir vertėjo Jono Juškaičio (gim. 1933 m.) pasakojimas: „Augau ne aklas neteisybėms, sudrumsta siela, bet man vertybės nesugriuvo. [...] Aš rinkausi moralų meną ir glaudžiausi prie savo tautos. Tik tai mane kaip anie pasakėčios gyvūnai priešingai traukė trikampio kampai: regėtas pasaulio stebuklas, jį iškruvinę žiauriausi pasaulio sukvailėjimai [...] ir nelyginant plopytė uždanga susirastas kultūros pasaulis“ (p. 196). Poeto kūrybos šaltinis kaimo žmonės ir darbai: „Iš mažens neišsivadavau nuo sunkių darbelių. [...] Per darbus susigyvenau su vargo žmonėmis ir vargo ragavau gana. Geriausius eilėraščius sugalvojav, valgydamas ir dirbdamas su jais. Iš ten tie žodeliai. Iš tolumo kaimo, kur buvau daugiausia“ (p. 195). Nuo 1962 m. poetas išleido 14 knygų, pasaulio poetų vertimų rinktinę „Ne laikas eina“ (2004). Ypač vertinga jo straipsnių, prisiminimų knyga „Lyra ant gluosnio“ (1998), kurioje „per autobiografinę prizmę atskleidžia enciklopedines įvykių, žmonių, minčių, vaizdų platumas ir gelmes“ (p. 199).

Dėl vieno liudijimo norėčiau paminėti iš Smukučių kaimo netoli Jurbarko kilusios 1941 m. tremtinės Elenos Tamošaitytės-Gaškienės-Červinskienės (1920–2003) jaudinančią gyvenimo odisėją. 1995 m. išleistoje prisiminimų knygoje „Silpnųjų jėga“ (1999 m. ji išleista ir rusų kalba) Vilniaus universiteto profesorė rašė apie stalinistų klastą ir melą: „1945 m. vasario 4-tą Jaltos konferencijoje Stalinas, Ruzveltas ir Čerčilis sprendė karo su Vokietija baigiamojo etapo planus ... Jaltoje, žinant Stalino būdą, atsargiai buvo užsiminta apie trėmimus Pabaltijyje. Stalinas tai pavadino Tarybų Sąjungos šmeižtu ir pareiškė, kad jis tai įrodys. Kaip perkūnas iš giedro dangaus pritrenkė mus žinia, kad į Sibirą atkelia vome savo noru... ‘Savanoriška’ persikėlimą turėjo me patvirtinti patys. Kiekvienas ties savo pavarde turėjo pasirašyti lape, kuriame buvo atspausdintas ‘Žemiau pasirašiusiųjų’ prašymas leisti apsigyventi atitinkamoje respublikoje (šiuo atveju – Jakutijos ASSR) neribotam laikui. [...] Sąrašai buvo labai skubiai ruošiami. Lydintys Staliną diplomatai 1945 m. liepos 17 – rugpjūčio 2 d. Potsdame Stalinui, Trumeniui, Čerčiliui sprendžiant Europos ir Vokietijos tautos sureguliuavimo problemas, mūsų pasirašytus

sąrašus padėjo ant Europos likimą sprendžiančiųjų stalo. Tuose Stalino ‘tiesa’ patvirtinančiuose dokumentuose yra ir mano parašas. [...] Jei mes būtume nepasirašę, vargu ar bent kuris iš mūsų būtų išlikęs gyvas” (p. 98). Tautodailininko Arūno Šafrono sukurto ir tremtinių ir politinių kalinių organizatoriaus Romualdo Staugaičio iniciatyva Jurbarko kapinėse 1989 m. pastatyto paminklo tremtiniais sąrašė yra ir Altajaus kalnų papėdėje gimusios ir ten palaidotos Marytės Gaškaitės pavardė.

Jau nuo pirmųjų sovietinės okupacijos metų pradėtą skleisti politinę apgaulę primena ir tremtinys R. Staugaitis, Jurbarko gyvenantis nuo 1950 m. Jis pasakoja, kaip už komunistų parinktus kandidatus į Liaudies seimą 1940 m. „rinkimuose“, sudeginus sugadintus ir balsavusių *prieš* biuletenius ir pakeitus juos švariais, buvo pasiekta 99,9 procentai balsavusiųjų aktyvumo (p. 348). Gal šiuos liudijimus paskaitys ir tie „istorikai“, kurie sovietinės okupacijos įvykius vis dar linkę nušviesti vien okupantų rašytais dokumentais.

Jaudinantis ir varniškės žemaitės, nuo 1980 m. gyvenančios Jurbarko, Irenos Montvydaitės-Gied-

Jurgio Baltrušaičio gimtosios sodybos vieta Paantvardžio kaime

raitienės (gim. 1938 m.) pasakojimas. Tik Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę, ji galėjo pasirodyti ir didžiuotis savo mergautine pavarde. Jos tėvas Lietuvos kariuomenės viršila ir šaulių būrio vadas, Lietuvos laisvės armijos organizatorius ir Žemaičių apygardos partizanų vadas Vladas Montvydas žuvo 1953 m. rugpjūtį prie Poežerės miestelio. 1951 m. areštavus motiną ir žuvus tėvui, našlaičiais liko penki mažamečiai vaikai.

Giminių ir partizanų rėmėjų globojami, mokyklas jie lankė svetimomis pavardėmis. Irena keliskart vis kita pavarde ir ne savo vardu mokėsi net šešiose mokyklose, kol 1955 m. savo tikra pavarde baigė Palokysčio septynmetę. Žuvusiems laisvės kovotojams atminti I. Giedraitienė parengė ir 2011 m. išleido 480 puslapių knygą „Lietuvos laisvės armijos kovos Žemaitijoje“. Joje sudarytos įžanga ir 16 straipsnių iš 37. „Visi kovotojai buvo savanoriai, žinojo, kad žus nelygiose kovose, bet nieko sau neprašė, tik visada tikėjo, kad nepamiršime jų“, rašo partizanų vado duktė.

Panašus ir iš Šilinės apylinkių kilusios kelių poezijos ir atsiminimų knygelių autorės Birutės Beniušienės (gim. 1930 m.) pasakojimas apie tėvų tremtį 1941 m., traukinių katastrofos metu sužeistą senelę: „Apgijusią senelę ir kitus vežė pas saviškius į Igarką. Plaukiant laivu, senelė mirė iš bado. [...] Laive mirusių buvo ir daugiau, jų kapai Jenisiejaus upės dugne. Tai pats skaudžiausias mūsų giminės kapas...” Stebina nelaimėn patekusių žmonių solidarumas ir dora: „Prieš pat mirtį savo didžiausią turtą – terbelę su auksu padavė greta gulėjusiai tremtinei, kad perduotų jos dukrai Elenai. [...] Perduota senelės terbelė laimingai pasiekė mano tėvus ir išgelbėjo juos tremtyje nuo bado“ (p. 69).

Apie karo ir pokario vargus pasakoja poetė ir vertėja Irena Julija Vaičaitytė-Foktienė (gim. 1942 m.). Politinio kalinio duktė, užauginta vienos motinos, nuo 1968 m. gyvena Viešvilėje. Apie save poetė rašo, kad esanti labai prisirišusi prie namų: „Vieną vasarą, viešint pas dukrą Vokietijoje, važiavom į Prancūziją. Kelyje pasitaikė miškas, labai panašus į manosios Viešvilės miškus. Nepajutau, kaip psi-

pyliau ašaromis ir ištariau: „Noriu namo“. Dėl to visa širdim suprantu, kokią skausmą turėjo išgyventi senieji Klaipėdos krašto gyventojai, prievarta atplėšti nuo savo namų ir išsiųsti į nežinią, o kartais ir mirtį. Pradėjau versti iš vokiečių kalbos į lietuvių viešviečių išėvių kūrybą. Norėčiau, kad šie kūrinių liai dabar po pasaulį pasklidusiems mūsų vaikams atskleistų žmogaus, praradusio Tėvynę, nostalgiką būseną ir kviestų per ilgai neužsibūti svetur“ (p. 122). 2012 m. išleistoje jos eilėraščių ir vertimų knygoje „Ilgesio gijos“ yra ir dukters Almos eilėraščių.

Kaip pokaryje patirtos negandos ir persekiojimai užgrūdino, pasakoja Veliuonoje ilgus dešimtmečius dirbęs ir iki šiol tai rašantis lituanistas mokytojas ekspertas, kelių poezijos knygelių autorius, Kaimo rašytojų sąjungos narys Stasys Liutvinavičius (gim. 1929). Paskelbė apie šimtą straipsnių periodikoje, išleido dvi kraštotyros knygeles apie Veliuoną ir pelnę aukščiausios kategorijos gido vardą. Šis Veliuonos metraštininkas džiaugiasi, kad kelios dešimtys jo mokinių pasirinko literato, bibliotekininko, žurnalisto kelią. Vienas iš jų į vaikystės miestelį grįžęs chirurgas rašytojas, trylikos knygų autorius Gasparas Aleksa, po Atgimimo sukūręs neigalių žmonių medicininės ir socialinės reabilitacijos sistemą ir iki šiol jais besirūpinantis. Verta dėmesio ir jo gražiai papasakota gyvenimo istorija.

Nedovanotina būtų nepaminėti poeto ir kompozitoriaus, dainų kūrėjo ir atlikėjo iš muzikų giminės Kęstučio Vasiliausko. Ilgamečio muzikos mokytojo, pradėjusio kurti dainas nuo 15 metų, 1988 m. sukurtos dainos „Žemėj Lietuvos“ ir „Brangiausios spalvos“ tapo žinomiausios iš daugelio jo sukurtų dainų išreiškė lietuvių jausmus, atgavus Nepriklausomybę. Tačiau „Žemėj Lietuvos“ poetui „suteikė ne tik džiaugsmo, bet ir kartėlio: be autoriaus sutikimo poetas Sigitas Geda šiek tiek pakeitė dainos žodžius, o neišmanėliai ėmė skelbti, kad K. Vasiliauskas yra tik šios dainos muzikos autorius. Vėliau ši neteisybė pakartota IV klasės muzikos vadovylyje „Šaltinis“ ir Atgimimo meto dainų rinkinyje „Dainuokim, dainuokim, dainuokim“ (p. 339). Reikia gerbti autoriaus teises ir šios klaidos nekartoti.

Karai, santvarkų kaita, laukų melioracija pakeitė Lietuvos kaimo vaizdą, todėl norintiems eiti iš Jurbarko krašto kilusių kūrėjų pėdsakais vietoj jų sodybų teliko tik rodyklės į jas, paminkliniai akmenys ir kryžiai. 1972 m. Mostiškių kaime kompozitoriaus Stasio Šimkaus giminės vietoje atidengtas paminklinis akmuo su bareljefu, jo vardu pavadinta Seredžiaus pagrindinė mokykla. Paminkliniu akmeniu ir kryžiumi paženklinta poeto ir vertėjo Jurgio Baltrušaičio gimtinė Paantvardžio kaime tarp Skirsnemunės ir Jurbarko. Jo vardas suteiktas Skirsnemunės pagrindinei mokyklai. Ir daugiau kūrėjų pagerbė dėkingi kraštiečiai, jų vardais pavadindami mokyklas. Pirmųjų žurnalų vaikams „Žiburėlis“ ir „Saulutė“ leidėjo rašytojo Antano Giedraičio-Giedriaus vardu 1992 m. pavadinta Jurbarko gimnazija, kurią jis suorganizavo 1919 m. ir kurį laiką joje dirbo. Vargonininko, dainininko ir pedagogo Antano Sodeikos vardas 1990 m. suteiktas Jurbarko meno mokyklai. Savamokslės dailininkės garsios miniatiūrinių peizažų tapytojos Lidos Meškaitytės vardą nuo 1997 m. turėjo Smalininkų vidurinė, dabar pagrindinė mokykla. Daugelį šių objektų galima pamatyti knygoje autoriaus spalvotose fotografijose.

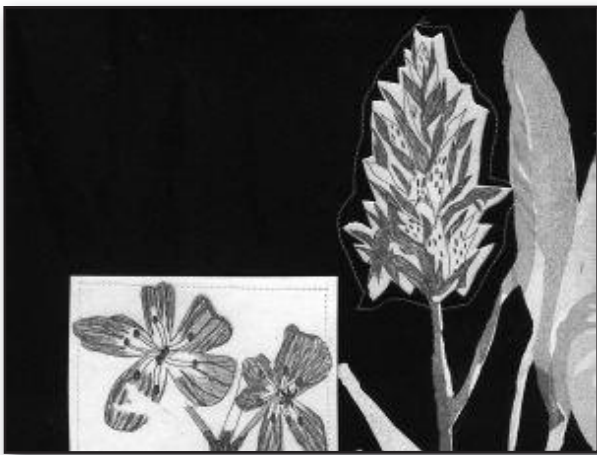
Baigiant belieka tik palinkėti autoriui sėkmės tęsti užsimotą labai reikalingą darbą. B. Kondratas jau parengė knygą apie Alytaus krašto kūrėjus. Būtų gerai, kad atsirastų supratingų talkininkų, gerai pažįstančių aprašomąjį rajoną, ir būtų išvengta vietovardžių, datų ir kitokių netikslumų. Juos šios knygos recenzijoje „Su užmoju tęsiama knygų serija“ („Lietuvos aidas“ 2012 09 01) yra nurodęs profesorius Arnoldas Piročkinas knygos „Jurbarkas. Istorijos puslapiai“ (1996 m.) sudarytojas ir redaktorius. □

Tarp knygų – 2013, balandžio mėn. (Sutrupinta)

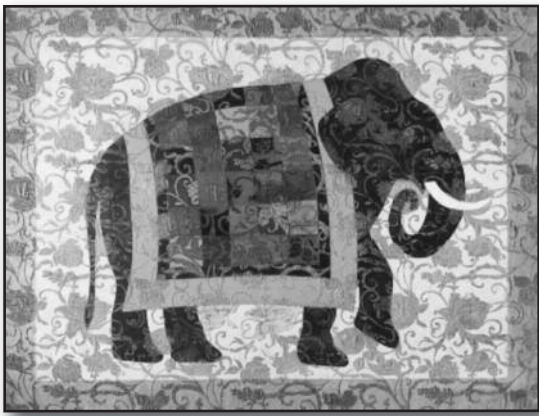
Kultūros kronika

2013 06 11 – 2013 09 30 Vilniuje, Bažnytinio paveldo muziejuje, veiks paroda „Antepedijai”. Parodoje eksponuojami šeši metalo kalstiniais dekoruoti antepedijai iš Vilniaus Šventosios Dvasios bažnyčios, iki XX a. 9-ojo dešimtmečio dar puošę bažnyčios altorius, vėliau nebenaudoti. Šiuos antepedijus apie 1784 m. sukūrė Vilniaus auksakalys Tadas Skendzierskis (†1789), 1779 ir 1784 metais gaminęs ir taisęs liturginius reikmenis šiai bažnyčiai, atnaujinęs didžiąją monstranciją. Antepedijų nebenaudojant, sunyko jų fono audiniai, buvo prarasti kai kurie dekoro elementai. 2012 m. antepedijai restauruoti, audiniai pakeisti, iš nuotraukų atkurtos neišlikusios detalės. Restauravo Zigmas Vaitkevičius, medžio darbus ir tvirtinimą atliko Virgilijus Adomavičius ir Edmundas Jazgevičius. Ekspoziciją papildė XIX a. pab. – XX a. pr. antepedijai iš Vilniaus Šv. Mikalojaus ir Naujojo Daugėliško bažnyčių.

2013 07 02 – 2013 07 20 Vilniaus grafikos meno centre veikė paroda „Šiuolaikinė suomių grafika. Šviesos ir spalvų botanikos sodas”. Ekspozicijoje atsiskleidė šiandieninės suomių grafikos įvairovė: technikų diapazonas svyruoja nuo tradicinių iki autorių, menininkai laisvai eksperimentuoja įvairiomis medžiagomis. Kūriniuose vyrauja gamtos motyvai, kurie išraiškingai ir taikliai perteikia suomišką dvasią. Annika Dahlsten savo darbuose derina akmens litografijos, monotipijos ir animacijos raiškas. Matti Helenius kuria kolografijos technika, suteikiančia estampams gelmės įspūdį. Katri Ikävalko litografijose vyrauja peizažus primenantys vaizdai, kuriuose tyrinėjamos sapno ir tikrovės sandūros. Sirkku Ketola šilkografijose fiksuoja įvykius, kylančius iš tylių susikaupimo akimirkų. Teija Lehto raižo klijuotą beržo plokštę, kuri, anot menininkės, turi savo sąmonę. Kitų menininkų darbuose irgi būta įdomių formos ir turinio derinių.

2013 07 17 – 2013 08 16 Vilniuje, galerijoje „Meno niša” veiks Džinos Jasiūnienės paroda „Abrakadabra”. Pasak parodos autorės, visais laikais žmonėms buvo nesvetimas tikėjimas atgamtiniais reiškiniais. Bėgant laikui, stebuklai keitėsi, tačiau tikėjimas jais išliko. Skraidančius kilimus pakeitė skraidančios lėkštės, lobių skrynias – loterijų milijonai, pasaulio sukūrimo stebuklą nuvainikavo pasaulio pabaigos mistifikacija. Ar polinkis tikėti kažkuo, esančiu virš mūsų suvokimo ribų, yra žmogiškos prigimties dalis ar tam tikros rūšies neuronų sutrikimas? O gal poreikį mistifikuoti aplinką gimdo pilka ir nuobodi kasdienybė, kuriai vaizduotė kaip alternatyvą pasiūlo spalvingą fantaziją ir stebuklų pasaulį? Tapydama šiuos paveikslus, autorė teigia supratusi, kad būtent pats kūrybos procesas ir gali tapti tuo magišku ritualu, suteikiančiu ypatingą reikšmę ir prasmę ne tik mus supančiam išoriniam pasauliui, bet ir padedantis jį patį pasaulį pažvelgti kitaip.

Eglė Perednytė

Atkelta iš 6 psl.

prisitaikyti prie kitų, prie pasaulio, kuriame svarbios kitokios vertybės.

Tavo eilės persmelktos sielos ilgesio antgamtei ir nepailstamo judėjimo link jos – koks yra tavo Dievas ir kokį santykį su Juo trokšti sukurti?

Dievas, kuriuo tikiu – ramybės, vilties, Amžinybės Viešpats. Jis – tas, kuris veda į laisvę, tas, kuris myli mane. Jam svarbus ryšys su žmogumi. Be šio ryšio neišgyvenčiau, neištvėrčiau, ypač kai būna labai sunku. Trokštu sukurti mylimųjų santykį, bet jaučiu, kad vis dar bėgu nuo To, kuris kantriai manęs laukia. Noriu būti pavyta, prijaukinta, apkabinta... Jo ir mano širdžių artumo akimirks nepaprastai pakylėja ir sustiprina. Jos yra neaprašomos...

Žmogiškasis ryšys taip pat jautriai paliečiamas Tavo eilėraščiuose – kaip apibūdintum santykius tarp šiandienos žmonių ir kokių, Tavo nuomone, jų reikėtų siekti?

Esame išsiilgę gilaus artumo. Visi tikriausiai per daug skuba, kad galėtų sukurti gilesnius santykius. Bet ką aš žinau apie kitų gyvenimus?... Man buvo duoti ryšiai su žmonėmis, būtinai reikalingi konkrečiu laiku. Tai didžiulė dovana. Turbūt Dievas matė, kaip man to reikėjo. Bet Jis dovanoja ir vienatvę, ir skaudų vienišumą. Tenka mokytis su tuo gyventi.

Kuo Tau brangi gamta? Tavo eilėraščiai ja alisuote alsuoja...

Neseniai judrioje gatvėje, tarp daugybės mašinų, pamačiau laumžirgį. Pagalvojau, kad kartais Kaune jaučiuosi taip, kaip jis... Nors gimiau, augau ir visą gyvenimą gyvenu mieste, man stinga senų sodų kvapo, vaikščiojimo basomis, buvimo lietuje, miškuose, pievose, ežerų vėsos... Gamtoje atsigaunu, pasijuntu laisva, išgyvenu pakilimą tiesiog vaikščiodama, būdama su savimi, džiaugdamasi, kad esu viena... Gal tai troškimas grįžti į pradžią, į ištakas, į gelmes... Gal nuojauta, kad yra kažkas daugiau. Apie tai kužda jūros ir dykumos, dangaus skliautas kas naktį gieda: Jis yra, Jis ateina... Ar girdžiu? Ar suprantu?..

Ar Tavo eilės atgula tik į čezančius knygos lapus, ar jomis daliniesi su skaitytojais ir interneto bei elektroninių knygų pagalba?

Siek tiek rašytojo kūrybos internete turėtų būti (yra ir manosios), kad susidomėjusieji galėtų lengvai ją rasti. Bet svarbiausia man vis tiek lieka knyga. Įprastos knygos – vienintelės man artimos. Paimti jas į rankas, nubėgti akimis puslapiais ir rasti eilėraščių, kuris tau kalba, kalba tave – kas gali tai atstoti?... Knyga padeda sustoti, o mums, nuolat skubantiems, to taip reikia... Neįsivaizduoju savo knygų kitokių nei tos, kurias galima paliesti. O ateityje – ką gali žinoti...

Eglė, kaip pasikeitė Tavo kūryba nuo pirmosios knygos išleidimo? Kaip pakitai Tu – kaip autorė ir kaip žmogus?

Turbūt per mažai pažįstu save, kad galėčiau atsakyti, kaip pasikeičiau... Ir kalbant apie mano kūrybą, turbūt tikslesnis žvilgsnis į ją vis dėlto būtų kito žmogaus, o ne mano. Manau, kad paaugau, sustiprėjau ir mano kūryba tapo brandesnė. Daugiau dirbu su tekstais.

Gal galėtum paminėti keletą mėgstamiausių rašytojų ir poetų, padariusių Tau didžiausią įtaką?

Man sunku įvardyti svarbiausius autorius, nes gyvenimas kinta, teka, knyga keičia knygą, vienas autorius kitą... Lieka – lyg saulėlydžio blyksnis – žodis, sakiny, akimirka, įspūdis, nuotaika... Vaikystėje se-

nelio dėka pažinau Maironį, vėliau gertę gėriau viską, ką radau knygose, pakliuvusiose man į rankas. Buvo laikas, kai ne gyvenau, o skaičiau... Dabar tikriausiai per mažai laiko skiriu skaitymui, daugiau rašau.

Ką Tau reiškia mokinystė? Kokias svarbiausias pamokas išmokai iš žmonių, tapusių Tau autoritetais?

Turbūt mane mokė visi, su kuriais teko bendrauti, o ir tie, su kuriais susitikome vien mano knygų puslapiuose, – jaučiu – lydėjo širdimi. Iš šviesių asmenybių, kurios man buvo autoritetais, išmokau drąsos gyventi, kurti, pasitikėti, prašyti, priimti ir duoti... Tai tie su kuriais gera, saugu, kurie spinduliuoja ramybę ir išmintį. Mokinystė – buvimas šalia žmonių, kurie man brangūs ir svarbūs.

Žmonės... Esu jiems labai dėkinga, kad savo išvalgomis, palydėjimu, buvimu šalia, palaikymu padėjo eiti kūrybos keliu. Kiekvienas prisilietimas prie tekstų – dovana, kiekvienas prisilietimas – tai prisilietimas prie mano vidinio pasaulio, mano gyvenimo. Šioje kelionėje būta tiek prisilietimų... Ir kone kiekvienas iš jų gydė, vedė, nešė... Ačiū jums visiems, mielieji – draugai, artimieji, rašytojai, pažįstami ir nepažįstami žmonės – už tai, kad jums reikia mano kūrybos, už jūsų šiltą „ačiū“, už spindinčias akis ir palaikančias šypsenas. Tai taip brangu!

Ar Tau svarbus santykis su Tavo kūrybą skaitančiais žmonėmis? Ar rašydama įsivaizduoji savo skaitytoją? Koks jis?

Rašydama neįsivaizduoju žmogaus, kuris skaitys mano eiles. Tiesiog tikiuosi, kad jam artima tai, ką kuriu. Man svarbu, kad žmonės skaitytų mano tekstus, kad kažkam tai būtų reikalinga. Tada pajuntu, kad dirbau ne veltui, kad yra prasmė gyventi, stengtis, atiduoti save kitiems.

Kokie tolimesni Tavo kūrybiniai planai? Galbūt po septintosios poezijos knygos pasirodymo norėtum išbandyti savo įgėgas kituose literatūros žanruose, pvz., prozoje?

Seniai svajoju apie knygą vaikams (pasakų ir eilėraščių, skirtų jiems, yra ir kitose mano knygose). Dabar peržiūriu jau parašytus tekstus ir juos redaguoju. Rašyti mažiesiems – didžiulis džiaugsmas. Tai galimybė apkabinti savyje besislepiantį vaiką...

Ačiū už pokalbį.

Eglę Perednytę kalbino **Vaida Vaitkutė-Nairn**

